

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/59206,Antoni-Wasowicz-ps-Roch-1922-1948.html>
2022-08-12, 11:35

Antoni Wąsowicz ps. „Roch” (1922-1948)

Urodził się 17 kwietnia 1922 r. w Aloksie w powiecie Święciany (Litwa) jako syn Władysława i Weroniki z d. Dejczko. Przed wojną ukończył siedem klas szkoły powszechnej i pracował w gospodarstwie rolnym. Jego działalność w czasie okupacji sowieckiej i niemieckiej nie jest bliżej znana. Sam zeznawał, że służył w jednym z oddziałów partyzanckich AK.

Po ponownym zajęciu Wileńszczyzny przez Armię Czerwoną został powołany do odbycia służby wojskowej i po przeszkoleniu trafił w stopniu kaprała do 4. „warszawskiego” pułku aprowizacyjnego. 25 maja 1945 r. zdezerterował z wojska i wstąpił do oddziału niepodległościowego Władysława Tomczaka „Zadory”. Wraz z tym oddziałem uczestniczył m.in. w zajęciu więzienia w Szamotułach w czerwcu 1945 r. Ujawnił się 24 września 1945 r. w Woli Rafałowskiej i wyjechał na tzw. Ziemie Zachodnie w poszukiwaniu rodziny. Tam nawiązał kontakt z łącznikiem podziemia z terenu Sądecczyzny i za jego pośrednictwem w marcu 1946 r. wstąpił do oddziału partyzanckiego „Wojsko Polskie” dowodzonego przez Władysława Janura „Wisłę”.

Wąsowicz brał też udział w akcjach przeciwko współpracownikom UB, aktywistom komunistycznym oraz pospolitym przestępcom. Latem 1946 r., po częściowym rozbiciu grupy, wraz z Adamem Domalikiem „Kowbojem” przyłączył się do oddziału Józefa Kurasia „Ognia” i wszedł w stopniu sierżanta w skład 3. kompanii jego zgrupowania. Po śmierci Henryka Głowińskiego „Groźnego”, w listopadzie 1946 r. objął nad tą kompanią dowództwo.

„Roch” uczestniczył we wszystkich najważniejszych działaniach grupy – akcjach ekspropriacyjnych, likwidacjach komunistów i ich współpracowników oraz starciach z obławami UB. Nadzorował też wysadzenie pomnika wdzięczności Armii Czerwonej w Rabce 31 lipca 1946 r. Był przeciwnikiem ujawniania się po ogłoszeniu amnestii w lutym 1947 r. i kontynuował działalność konspiracyjną także po śmierci „Ognia”. Dopiero wiosną 1947 r., nie widząc możliwości dalszej działalności partyzanckiej, zdecydował się wraz z dwójką najbliższych współpracowników przejść do Austrii – do amerykańskiej strefy okupacyjnej. Przygotowana w maju 1947 r. ucieczka nie powiodła się i cała trójka została złapana, a następnie odesłana do Polski.

18 grudnia 1947 r. wyrokiem WSR w Krakowie Antoni Wąsowicz skazany został na śmierć. Wyrok wykonano w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie 24 lutego 1948 r. Szczątki Antoniego Wąsowicza potajemnie pogrzebano na cmentarzu Rakowickim, gdzie odnaleziono je w październiku 2017 r.

